

підходу в навчальному процесі, інтеграції навчальних предметів і праці, з використанням елементів STEM-освіти.

Література

1. Старенький І. Що таке STEM-освіта і чому вона така популярна. Українська правда. 2019. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/03/26/236224/>
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібик Н.М. К.:ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». 2017. 206 с.
3. Модельна навчальна програма "Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)" для закладів загальної середньої освіти / Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврієнтьєва І.В., Хомич О.Л. 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1mqsfWrSW1WW1qFNOqeq3xAXkearNOBHF/view/?usp=sharing>

Олена ВАЩЕНКО,

*вчитель хімії, вища кваліфікаційна категорія,
вчитель-методист Чернігівської загальноосвітньої
I-III ступенів школи №3 Чернігівської міської ради
Чернігівської області*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ З НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Дистанційне навчання, пандемія, бойові дії, повітряні тривоги, відсутність електроенергії, неможливість передбачити своє професійне майбутнє, відсутність інтересу до навчання – усе це не кращим чином впливає на якість освіти у сьогоднішній Україні [1]. І як результат – низький рівень досягнень учнів.

Зрозуміло, що треба якимось чином змінити цю ситуацію, яка склалася в освітянській галузі. Що пропонують на рівні МОН? Створення і впровадження програм з надолуження освітніх втрат. Документ був створений за результатами обговорення викликів упровадження програм з надолуження освітніх втрат, яке було організоване 7 червня 2023 року за ініціативи Міністерства освіти і науки України. Він відображає спільне бачення учасників обговорення щодо впровадження таких програм. Міжвідомча мережа співпраці з питань освіти в умовах надзвичайних ситуацій (INEE) визначає програму з надолуження освітніх втрат як короткострокову освітню програму для дітей та молоді, які активно відвідували школу до перерви в навчанні. Така програма надає учням можливість засвоїти пропущений матеріал для їх повернення до формальної системи освіти [2. с. 3].

Програма з надолуження освітніх втрат в українському контексті, за визначенням, прийнятим робочою групою під час заходу 7 червня 2023 року, присвяченого розробленню рамки для впровадження програм з надолуження освітніх втрат в Україні, — це комплекс заходів для здобувачів загальної середньої освіти, спрямований на визначення прогалин у навчанні та їх компенсацію, а також на адаптацію, пріоритизацію предметів (знань та компетентностей), надання психологічної та соціально-емоційної підтримки [2. с. 4].

Для реалізації програми залучають міжнародні фонди, які виступають фінансовими донорами. Як на практиці відбувається цей процес? Створюються певні групи учнів, які, за бажанням, відвідують додаткові уроки з української мови та математики. Це відбувається в післяурочний час. Як показали результати проведеного контролюючого опитування наприкінці навчального року, більшість учнів підвищили рівень досягнень з даних предметів. Але така практика охоплює вузьку категорію дітей. Чому? По-перше, не всі учні мають бажання залишатися після уроків, а, по-друге, математика і українська мова – це ті предмети, які виносяться на НМТ. А як же надолужити освітні втрати з інших предметів та охопити більш широку аудиторію?

Пропоную своє бачення для реалізації цього процесу. Так як я викладаю хімію, то мої рекомендації будуть пов'язані саме із цим предметом. Поділюся досвідом реалізації цієї програми на прикладі вивчення хімії 8 класу. Це другий рік вивчення шкільного курсу хімії, тому треба не тільки встигнути розібрати матеріал 8 класу, а і надолужити освітні втрати за 7 клас. Хочу сказати, що і я сама, і діти не підтримали ідею залишатися після уроків для зменшення «прогалин» знань з хімії. Тому я вирішила впроваджувати іншу систему, а саме, все робити під час уроку: паралельно із вивченням матеріалу 8 класу надолужувати освітні втрати за 7 клас. Покроково зупинюся на власній методиці реалізації програми з надолуження освітніх втрат.

КРОК №1. КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

Якщо це не перший рік вивчення предмета, календарно-тематичне планування починається із 2-3 уроків повторення матеріалу попереднього навчального року з певного предмета. Використовуючи право учителя змінювати програму, я починаю планування уроків не повторенням, а матеріалом 8 класу. Хочу зауважити, що на початку навчального року не провожу діагностичного тестування. Чому? По-перше, психоемоційний стан дітей різний: одна дитина не переживає за результат, а інша – боляче сприймає власну неспроможність виконати завдання. Зауважу, я не веду мову про те, що цей тест оцінюється. Навіть, якщо ви не ставите оцінку, дитина розуміє, що не може впоратися із запропонованими завданнями, вона може самооцінити себе. А, по-друге, не всі діти дотримуються принципів академічної доброчесності, виконують тести із використанням інтернет-ресурсів, тому результат такого тестування не буде відображати реальний рівень знань.

Кожний досвідчений учитель може виділити першочергові питання теми, які є базовими для подальшого вивчення предмета. Тому, розробляючи планування уроків хімії 8 класу, я на певних уроках вставляю матеріал повторення за 7 клас. Зупинюся ще на одному моменті. Як показала моя багатолітня викладацька діяльність, логічніше переставляти теми I та II семестру. Вивчення тем у 8 класі відбувається у такій послідовності: I семестр – «Кількість речовини. Обчислення за хімічними формулами», «Основні класи неорганічних сполук», II семестр – «Періодичний закон. Періодична система хімічних елементів. Будова атома», «Хімічний зв'язок. Будова речовини». А тепер конкретніше зупинюся на фрагменті календарно-тематичного планування першої теми «Кількість речовини. Обчислення за хімічними формулами».

№	Дата	Тема уроку	Надолуження освітніх втрат 7 класу
1		Кількість речовини. Моль – одиниця кількості. Стала Авогадро	Хімічна формула. Що означає формула. Індекс. Коефіцієнт. Валентність
2		Обчислення кількості речовини за відомим числом молекул та числом атомів і навпаки	Визначення валентності за формулами та складання формул за валентністю
3		Молярна маса	Відносна атомна та відносна молекулярна маса та її обчислення за хімічною формулою

4	Знаходження маси речовини за відомою кількістю та знаходження кількості речовини за відомою масою	Що можна визначити за хімічною формулою. Прості та складні речовини. Молекулярна та немoleкулярна будова
5	Молярний об'єм газів. Закон Авогадро	Агрегатний стан речовин. Залежність агрегатного стану від розміру частинок речовин та відстаней між ними. Густина

КРОК №2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МАТЕРІАЛУ

Час на проведення уроку не змінюється із-за реалізації програми надолуження освітніх втрат, тому я намагаюся подавати матеріал чітко, використовуючи опорні схеми. Пропоную уникати лекційного викладення, більше уваги приділяти обговоренню разом з учнями. Треба постійно тримати дітей у тонусі, ставлячи відповідні запитання та пропонуючи певні завдання, виконуючи які, учні практично самостійно під контролем учителя знайомляться із темою. Пропоную застосовувати роботу в малих групах. На власному досвіді переконалася в тому, що така методика викладання сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу, діти не перевтомлюються, урок проходить швидко, учні наприкінці уроку мають ейфоричний настрій із-за того, що їм все зрозуміло, цікаво і, навіть, якщо зробив неправильний висновок, погані оцінки не отримують.

Рекомендую під час уроку використовувати навчальне відео, але без звуку. Під час ознайомлення із новим матеріалом я часто користуюся прийомом «німого кіно». Діти бачать на екрані чи певний дослід, чи якусь узагальнюючу схему, а потім ми разом обговорюємо. Вони висловлюють думки для пояснення того, що бачать. Якщо, наприклад, їм складно одразу розібратися, вчитель може непомітно, певними запитаннями направляти діяльність учнів у потрібному напрямку. А, зрозуміло, під час таких обговорень влучні відповіді оцінюються високими балами. Така методика проведення уроку залучає практично всіх учнів класу, не стоїть питання дисципліни на уроці, тому що кожен, навіть той, хто дома не виконує домашнього завдання, може отримати високий бал за активну роботу на уроці під час вивчення матеріалу.

Хочу звернути увагу на те, як ще можна зацікавити учнів під час уроку хімії. Під час вивчення певних теорій та законів я пропоную учням цікаві факти із особистого життя вченого, що запропонував дану теорію, або, щоб діти самостійно на уроці пошукали певні цікавинки про хіміків – науковців. У 7-8 класах при вивченні теми про властивості та будову речовин використовую хімічні казки. По завершенню казки учням, які працюють у малих групах, ставлю запитання і пропоную виконати завдання. Не забуваємо про формувальне оцінювання всіх учасників малих груп.

КРОК №3. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Я прибічник того, що всі питання теми треба максимально розбирати на уроці. Тому вважаю домашнє завдання заключається в повторенні матеріалу або за параграфом підручника, або за конспектом уроку, записаним у робочому зошиті. Такий підхід створює гармонійну атмосферу в ланцюзі «вчитель-учень», дитина спокійно іде на урок, навіть із невиконаним домашнім завданням, розуміючи, що вчитель не буде її сварити чи ставити низькі бали. Спираючись на європейську модель навчання, учителю потрібно бути ментором, новатором та тьютором в освітньому процесі, формувати відносини між учнями та їхніми батьками на засадах партнерства.

ЛІТЕРАТУРА

- [1.https://osvitoria.media/experience/osvitni-vtraty-7-krokov-efektyvnogo-uchytelya/](https://osvitoria.media/experience/osvitni-vtraty-7-krokov-efektyvnogo-uchytelya/)
- [2.https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immidiate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immidiate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf) – С.1-9